

Lagutskottet

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna 2018—2021

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna 2018—2021 (SRR 4/2017 rd): Ärendet har remitterats till lagutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 24.5.2017.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- justitieminister Antti Häkkänen, justitieministeriet
- ekonomidirektör Tapio Laamanen, justitieministeriet
- kanslichef Asko Välimaa, justitieministeriet
- budgetråd, biträdande budgetchef Juha Majanen, finansministeriet
- lagstiftningsråd Jyri Inha, finansministeriet
- justitieråd Jarmo Littunen, högsta domstolen
- lagman Martti Juntikka, Egentliga Finlands tingsrätt
- president Pekka Vihervuori, högsta förvaltningsdomstolen
- överdomare Liisa Heikkilä, Helsingfors förvaltningsdomstol
- chef för enheten för verksamhetsstöd Christer Lundström, Riksåklagarämbetet
- riksfogde Juhani Toukola, Riksfogdeämbetet
- ledande offentligt rättsbiträde Arto Tiilikainen, Östra Finlands rättshjälps- och intressebevakningsdistrikt
- direktör Ritva-Liisa Raatikainen, Rättsregistercentralen
- generaldirektör Esa Vesterbacka, Brottspåföljdsmyndigheten
- utvecklingsdirektör Pauli Nieminen, Brottspåföljdsmyndigheten
- direktör Ville-Veikko Pohjola, Pelso fängelse
- kommundirektör Tytti Määttä, Vaala kommun.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Rovaniemi hovrätt
- Finlands domareförbund.

Utlåtande LaUU 7/2017 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Lagutskottet granskar redogörelsen om planen för de offentliga finanserna 2018–2021 med avseende på justitieministeriets förvaltningsområde. Utskottet har främst diskuterat resurserna för domstolarna, utökningsväsendet, rättsregistercentralen och straffverkställigheten och i synnerhet situationen vid Pelso fängelse.

Allmänna synpunkter

Enligt statsrådets redogörelse minskar anslagen under justitieministeriets huvudtitel från 914 miljoner euro till 865 miljoner euro under ramperioden. Minskningen beror bland annat på de årliga ändringarna i valutgifterna, en ökning av besparingarna samt färdigställandet av IKT-projekt. Jämfört med den tidigare planen för de offentliga finanserna (2017—2020) sjunker anslagsnivån inom förvaltningsområdet fram till 2020. Sänkningen förklaras i huvudsak av minskningar som beror på konkurrenskraftsavtalet. Verksamheten anpassas till det allt stramare ekonomiska läget genom sparåtgärder som man beslutat om i regeringsprogrammet, omstrukturering inom utökningsväsendet, utvecklande av förvaltningsområdets informationssystem och genom åtgärder inom utvecklingsprogrammet för rättsvården. Lagutskottet anser att det i sig är positivt att de nedskärningar som beror på budgeten för 2017 och konkurrenskraftsavtalet delvis har kompenseras genom de nya beslut som fattats i samband med den nu aktuella planen för de offentliga finanserna. Utan dem skulle anslagen under ramperioden vara ännu mindre.

Enligt uppgift från justitieministeriet kommer de tidigare rambesluten att medföra allt större besparingar inom de närmaste åren för ämbetsverken inom förvaltningsområdet. Men när man beaktar den höga nivån på de anslag som överförts från tidigare år kommer det ekonomiska läget inom förvaltningsområdet trots det att vara hyfsat under ramperioden, menar justitieministeriet. Enligt ministeriet krävs det ändå att man lyckas på ett antal punkter. För det första måste utvecklingsprogrammet för rättsvården genomföras snabbt. Det krävs också att verksamhetens volym inte växer utöver de extra medel som fås för att utvidga verksamheten och att eventuella nya betydande utgifter täcks med tilläggsfinansiering. Också utgifterna för lokaler måste fås ner åtminstone till en nivå som motsvarar besparingarna i lokalutgifter i regeringsprogrammet. Arbetstiden måste förlängas i enlighet med konkurrenskraftsavtalet. Ett särskilt viktigt kriterium är att se till att IKT-projekten kan genomföras på ett lyckat sätt.

Trots justitieministeriets synpunkter ovan understryker lagutskottet att aktörerna inom ministeriets ansvarsområde är en del av statens kärnfunktioner och att ministeriets resurser måste garanteras också i ekonomiskt kärva tider. Utskottet kommer i det följande främst att fästa vikt vid domstolarna, Rättsregistercentralen och situationen vid Pelso fängelse.

Enligt statsrådets redogörelse överförs den ekonomiska rådgivningen och skuldrådgivningen från arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde till justitieministeriets förvaltningsområde, dvs. till rättshjälpsbyråerna inom rättshjälps- och intressebevakningsdistrikten. För verksamheten reserveras en finansiering på 7,7 miljoner euro, varav 4,7 miljoner euro är en överföring mellan förvaltningsområdena och 3 miljoner euro ny budgetfinansiering. Enligt uppgift från justitieministeriet uppgår den nuvarande finansieringen för verksamheten till sammanlagt 8 miljoner euro. Utifrån en direkt kalkyl är finansieringsbehovet för att bibehålla den nuvarande voly-

Utlåtande LaUU 7/2017 rd

men på verksamheten 10,5 miljoner euro. Tilläggsbehovet på ca 2,5 miljoner euro jämfört med den nuvarande finansieringen beror på anpassning av lönerna till den nya organisationen och på andra förändringskostnader, som i huvudsak infaller under de första åren. På grund av det som sägs ovan är lagutskottet oroad över om finansieringen räcker till, i synnerhet under de första åren av reformen.

Enligt uppgift kommer de anslagsnedskärningar enligt det tidigare rambeslutet som gäller utvidgningen av strafforderförfarandet och minskningen av antalet ärenden vid förvaltningsdomstolarna att minskas med 2,2 miljoner euro 2018 och med 4,1 miljoner euro per år från och med 2019. Lagutskottet anser att beslutet om anslagen är betydande och positivt.

Inom justitieministeriets förvaltningsområde pågår sex omfattande utvecklingsprojekt inom dataadministrationen med syftet att reformera verksamheten med hjälp av IKT (bl.a. AIPA, HAIPA och ROTI). Avsikten är att genom projekten effektivisera domstolarnas, åklagarväsendets, utsköningsväsendets, Brottspåföljdsmyndighetens och Rättsregistercentralens verksamhet och inom alla organisationer börja använda statens gemensamma så kallade massprodukter när det gäller kontors- och kommunikationssystemen. Tilläggsfinansieringen för att utveckla informationssystemen uppgår till 18 miljoner euro 2018—2019. Lagutskottet anser att denna tilläggsfinansiering i sig är positiv och nödvändig för att genomföra projekten, som syftar till att effektivisera verksamheten och arbetet. Utskottet påpekar att det är viktigt att se till att åklagarväsendets och de allmänna domstolarnas datasystemprojekt AIPA är kompatibelt med polisens projekt VITJA. Lagutskottet framhåller ändå att det för att man ska nå den planerade nyttan med IKT-projekten är nödvändigt att tidtabellen och kostnadsramarna håller. Särskilt viktigt är det att de nya systemen fungerar för användarna. Man bör därför satsa på införandefasen och ge lämplig utbildning om användningen. I annat fall kan det hända att de nya systemen blir en extra börda i stället för att effektivisera verksamheten och den planerade effektiviseringen inte blir av. Lagutskottet uppmuntar också till användningen av de befintliga kostnadseffektiva IT-systemen och utvärderingen av användningen.

Lagutskottet uttrycker också sin oro över de anställdas arbetshälsa och hur de ska orka. Det gäller såväl domstolarna, åklagarväsendet, rättshjälpen och straffverkställigheten som justitieministeriets förvaltningsområde i övrigt. Eftersom största delen av utgifterna inom förvaltningsområdet består av personalkostnader går det inte att undvika ett tryck på att se över personalstyrkan. Lagutskottet betonar att det är viktigt att följa om de planerade effektiviseringarna och den kalkylerade minskningen av arbetsmängden faktiskt uppnås genom de olika reformprojekten och om tidtabellen gör det möjligt att bedriva verksamheten med minskande anslag utan att äventyra rättstryggheten och de anställdas välbefinnande.

När det gäller den inre säkerheten anvisas det i planen för de offentliga finanserna ett tillägg på 33,5 miljoner euro per år för polisens omkostnader jämfört med de tidigare besluten. Trots att polisens verksamhet förutom utredning av brott också innefattar brottsbekämpning, anser lagutskottet att det när man beaktar kedjetänkandet ändå är viktigt att se till att åklagar- och domstolsväsendet inte överbelastas, om polisens verksamhet också leder till att brott lämnas till åtalsprövning i högre grad än förut. Konsekvenserna beror på hur resurserna riktas för polisens del.

Utlåtande LaUU 7/2017 rd

Domstolsväsendet

Under de år som planen gäller kommer det ekonomiska läget inom justitieministeriets förvaltningsområde att skärpas med ca 17 miljoner euro. Ungefär hälften, dvs. ca 8 miljoner euro, kommer att drabba domstolarna.

Under de senaste åren har lagutskottet upprepade gånger med allvar påtalat den knappa basfinansieringen av domstolarna (se bl.a. LaUU 7/2016 rd, LaUU 6/2015 rd, LaUU 6/2013 rd, LaUU 5/2012 rd, LaUU 18/2011 rd, LaUU 17/2011 rd, LaUU 13/2010 rd och LaUU 6/2010 rd). Anslagsminskningen är mindre under den period som denna plan gäller än vad den var under perioden för den föregående planen då anslagen till domstolarna minskade med ca 16 miljoner euro. Skillnaden beror bland annat på att man har minskat de besparingar som har anknytning till minskningen av antalet ärenden vid förvaltningsdomstolarna och utvidgningen av strafforderförfarandet. Lagutskottet anser att ändringen i sig är positiv. Trots det anser utskottet att den allmänna utvecklingen är ytterst oroväckande. De särskilda extra anslag som domstolarna har fått under de senaste åren har inte löst problemet med basfinansieringen. För att domstolarna ska kunna uppfylla de krav som följer av grundlagen och internationella åtaganden är det viktigt att se till att basfinansieringen är i skick. Otillräckliga resurser har i sista hand återverkningar på rättegångarnas längd och kvalitet och på tillgången till rättstrygghet. Lagutskottet betonar vikten av en god rättsvård och framhåller att domstolarna hör till statens kärnfunktioner. Enligt utskottets uppfattning är det nödvändigt att se till att domstolarna har tillräckliga resurser också under ekonomiskt svåra tider.

Utskottet upprepar sina farhågor beträffande tjänsteförhållandena för viss tid i domstolarna, eftersom de är en följd av tillfällig finansiering (se LaUU 7/2016 rd, LaUU 6/2015 rd, LaUU 17/2014 rd, LaUU 6/2013 rd, LaUU 12/2013 rd). Med tanke på personalen och domstolarnas funktionsförmåga samt domarnas konstitutionella ställning är den bästa lösningen att se till att basfinansieringen ligger på en tillräcklig nivå och att domartjänsterna är ordinarie.

Vid ingången av februari 2017 decentraliserades ändringssökandet i ärenden som gäller internationellt skydd. Ändringssökandet sker nu förutom i Helsingfors förvaltningsdomstol också i tre andra förvaltningsdomstolar. Vid Helsingfors förvaltningsdomstol kvarstod efter decentraliseringen ca 3 800 asylöverklaganden. Enligt uppgift har verksamheten vid den extra avdelning vid Helsingfors förvaltningsdomstol som inrättades med anslagen för asylärenden kommit väl igång.

Helsingfors förvaltningsdomstol bedömer ändå nu att den kommer att få ta emot nästan 5 000 asylöverklaganden i år. Före 2015 var antalet ca 1 000 överklaganden per år. Förvaltningsdomstolen kan med sin nuvarande personal avgöra knappt 5 000 asylöverklaganden per år. Det betyder att ca 4 000 asylöverklaganden kommer att vara anhängiga vid förvaltningsdomstolen i årsskiftet 2017—2018. Ärendebalansen kommer således inte att försvinna ännu i år utan hela den extra avdelningen kommer att behövas åtminstone under 2018.

Enligt en utredning från Helsingfors förvaltningsdomstol behövs det i detta nu ett anslag på ca 6,5 miljoner euro per år för den extra asylavdelningen vid förvaltningsdomstolen. Enligt uppgift är 2018 års anslag för överklaganden som gäller internationellt skydd 5,11 miljoner euro sammanlagt för alla de fyra förvaltningsdomstolarna som handlägger asylärenden. Utifrån det som sägs ovan är lagutskottet oroat över huruvida förvaltningsdomstolarnas och särskilt Helsingfors för-

Utlåtande LaUU 7/2017 rd

valtningsdomstols resurser räcker. Det är viktigt att förvaltningsdomstolarnas anslagsbehov för överklaganden som gäller internationellt skydd beaktas på behörigt sätt. Det är också skäl att förbereda sig på en ökning av antalet överklaganden som hänför sig till utkomststöd.

Utsökningsväsendet

Enligt planen för de offentliga finanserna ska utsökningsväsendets resurser skäras ner påtagligt. På årsnivå kommer utsökningsverksamheten att ha ca 8 miljoner euro mindre 2021 än innevarande år.

Bakom nedskärningarna ligger bland annat den omfattande strukturreformen inom utsökningsväsendet. Reformen framskrider enligt tidtabellen och planerna. Under beredningen av reformen har man redan skurit ner mer än 100 årsverken på bara några år. Det är ca 8 procent av personalen. Det behövs fortfarande personalminskningar för att samtliga sparkrav ska kunna uppfyllas. Enligt uppgift är målet att göra nedskärningarna genom att utnyttja naturlig avgång. För att kunna genomföra den stora strukturreformen krävs det många olika slags anpassning. Enligt uppgift kommer antalet anställda inte nödvändigtvis att motsvara den slutliga nivån genast efter reformen. Lagutskottet anser att det är önskvärt att det görs lättnader under en övergångsperiod och att man på det sättet möjliggör en god personalpolitik. Lagutskottet påpekar också att ett fungerande utsökningsväsende genererar inkomster till staten. Statsfinansiellt är det således också motiverat att se till att besparingarna inom utsökningsverksamheten inte leder till ett försämrat indrivningsresultat.

Lagutskottet betonar att utsökningen är en del av rättsvården och bidrar till rättstryggheten i samhället. Strukturreformen måste genomföras så att den inte äventyrar rättssäkerheten. Det är viktigt att följa hur detta förverkligas i samband med anslagsnedskärningarna.

Rättsregistercentralen

Rättsregistercentralen har under de senaste åren haft ett underskott i finansieringen av de datasystem som den behöver för att kunna sköta sina lagstadgade uppgifter och centralens ekonomiska situation har varit kritisk (se LaUU 15/2016 rd). Hösten 2016 förbättrades situationen avsevärt tack vare produktivitetprojektet eORK. Genom det utvecklar man informationssystemen inom Rättsregistercentralens myndighetsverksamhet. Den sammanlagda finansieringen för projektet är ca 4,5 miljoner euro. Projektet som infaller 2017—2019 är ett led i de överenskomna produktivetsbesparingarna. Dessutom vidtas ett flertal olika utvecklingsåtgärder när det gäller informationssystemen som inte kunnat genomföras under tidigare år på grund av de knappa anslagen. Utvecklingsåtgärderna minskar bl.a. det manuella arbetet och möjliggör elektronisk kommunikation för medborgarna och ett smidigare informationsutbyte mellan myndigheterna, dvs. digitalisering av tjänsterna. Också Riksdagen tog in ett anslag på 500 000 euro i budgeten för 2017 för att hjälpa upp Rättsregistercentralens akuta anslagsunderskott (se LaUU 15/2016 rd och FiUB 35/2016 rd). För den reform som gäller en brottsofferavgift och dess datasystemdelar har man fått EU-finansiering och finansiering som justitieministeriet skaffat fram till ett belopp av sammanlagt ca 400 000 euro.

Utlåtande LaUU 7/2017 rd

Trots de åtgärder som nämns ovan behövs det enligt uppgift från Rättsregistercentralen ytterligare åtgärder för att stabilisera Rättsregistercentralens ekonomiska situation. För att trygga verksamheten också framöver behövs det fortfarande tilläggsfinansiering för att hålla myndigheternas informationssystem a jour i en omvärld där intressentgrupperna förändras. Det gäller särskilt anslutningarna till systemen och utlämnandet och mottagandet av information via dem. Med beaktande av det strama statsfinansiella läget och det pågående produktivitetsprojektet eORK uppskattar Rättsregistercentralen behovet av tilläggsfinansiering för fortlöpande service (produktion, underhåll och utveckling i liten skala) till 300 000 euro. Det handlar om ett årligt behov av tilläggsfinansiering, inte om en investering av engångsnatur.

I november 2016 tillsatte justitieministeriet ett auditeringsprojekt där man bland annat bedömde utmaningarna när det gäller Rättsregistercentralens anslag. Bland förslagen till åtgärder i projektets slutrapport som blev klar i mars 2017 finns enligt vad utskottet erfar bland annat att sträva efter att täcka de kostnader som regeringens propositioner orsakar Rättsregistercentralen genom att i den mån rambeslutet medger det anvisa tilläggsanslag under momentet för Rättsregistercentralens omkostnader. Lagutskottet anser att förslaget är en viktig del av stabiliseringen av Rättsregistercentralens ekonomiska situation. Enligt åtgärdsförslagen i slutrapporten försöker man säkerställa en tillräcklig nivå på Rättsregistercentralens finansiering för utveckling och underhåll. Finansieringsbehovet uppskattas i rapporten till 300 000—500 000 euro per år. Ungefär hälften av detta kan täckas genom att effektivisera Rättsregistercentralens verksamhet och inom justitieministeriets ramar. Lagutskottet anser att åtgärdsförslaget för att tillgodose finansieringsbehovet i sig är bra och viktigt. Enligt uppgift från Rättsregistercentralen till lagutskottet är det ändå inte möjligt att täcka finansieringen genom att effektivisera verksamheten på det sätt som anges i åtgärdsförslaget utan det behövs en årlig tilläggsfinansiering på nämnda 300 000 euro.

Rättsregistercentralen uppgav för lagutskottet att det också behövs ytterligare anslag på 210 000 euro per år 2018—2020 för att behandla de s.k. Wincapita-ärendena. Något sådant anslag finns inte i ramarna för närvarande.

Lagutskottet har i ett tidigare utlåtande (LaUU 15/2016 rd) konstaterat att Rättsregistercentralen förvaltar flera register som är viktiga för myndigheterna och den privata sektorn, t.ex. straff- och bötesregistret, konkurs- och företagssaneringsregistret, skuldsaneringsregistret och näringsförbudsregistret. Verkställigheten av alla förmögenhetsstraff, förverkandepåföljder och ersättningar till staten och av ett flertal administrativa påföljder sköts via Rättsregistercentralens verkställighetssystem. Utskottet upprepar sin tidigare ståndpunkt att uppgifterna i Rättsregistercentralens register med tanke på användarna och de registrerades rättsskydd måste vara uppdaterade, korrekta och tillförlitliga.

Sammantaget anser lagutskottet det nödvändigt att Rättsregistercentralen har tillbörliga anslag som räcker både till att förvalta och utveckla informationssystemen och till att sköta centralens övriga uppgifter. Lagutskottet anser att Rättsregistercentralens anslagsbehov bör beaktas.

Verkställighet av straff

Brottpåföljdsmyndighetens ekonomi har sedan 2005 anpassats huvudsakligen genom att minska antalet årsverken. Personalminskningarna till följd av produktivitets- och anpassningsplanerna

Utlåtande LaUU 7/2017 rd

har uppgått till totalt mer än 500 årsverken 2006—2016, vilket motsvarar 17 procent av Brottspåföljdsmyndighetens personal.

Enligt uppgift till utskottet skapar planen för de offentliga finanserna 2018—2021 förutsättningar för Brottspåföljdsmyndigheten att upprätthålla den nuvarande servicenivån.

Personal- och resursminskningarna vid Brottspåföljdsmyndigheten har effektiviserat myndighetens verksamhet. Lagutskottet uttrycker ändå sin oro över hur personalen ska orka. Anpassningsåtgärderna har också gjort det svårare för Brottspåföljdsmyndigheten att nå de uppställda målen, eftersom verkställigheten av brottspåföljder primärt grundar sig på växelverkan mellan och övervakning som utförs av människor. Enligt uppgift har det på grund av Brottspåföljdsmyndighetens minskade resurser inte alltid varit möjligt att ordna bl.a. program som har anknytning till minskat återfall i brott och till effekterna av straff eller verksamhet enligt en plan för strafftiden för alla fångar enligt deras behov. När fångarnas möjligheter till verksamhet minskar försämras deras förutsättningar att få fotfäste i det normala samhället. Också det arbete som utförs i fängelserna för att identifiera och förhindra våldsfrämjande radikaliserings är viktigt, menar utskottet.

Lagutskottet är oroat över Brottspåföljdsmyndighetens finansiella läge under ramperioden. Prognoser visar att det kommer att uppstå ett utgiftstryck efter 2017 som Brottspåföljdsmyndigheten måste vara förberedd på. Det handlar särskilt om ett eventuellt ökat fångtal, lokalernas dåliga skick och den höjda kostnadsnivån för Brottspåföljdsmyndighetens utvecklings- och klientdatasystem ROTI.

Pelso fängelse

Lagutskottet fäster särskild uppmärksamhet vid att Pelso fängelse är i dåligt skick och att det finns ett akut behov av investeringar i fängelset. Utskottet har också påtalat situationen i fängelset i sina tidigare utlåtanden (se LaUU 6/2015 rd, LaUU 7/2016 rd, LaUU 15/2016 rd).

Pelso fängelse är ett mellanting mellan slutet och öppet fängelse. Fängelset har 120 platser. Till fängelsets särdrag hör att det saknas murar och att dess arbetsplatser och verksamhetsställen är utspridda över ett stort område. Fängelsets areal har som störst varit nästan 4 000 hektar. Vid fängelset bedriver fångarna bland annat boskaps- och färskötsel, åkerbruk och skogsbruk, och till dessa delar hör fängelset till de största anläggningarna i norra Finland (se LaUU 15/2016 rd).

Fångavdelningarna vid fängelset har byggts i två etapper på 1960- och 1980-talet. År 2009 började man förbereda en totalrenovering av fängelset, och planeringen pågick fram till 2014. Det fattades ändå inget beslut om finansieringen. I följd upptäcktes allvarliga problem med inomhusluften i de fångavdelningar som byggdes på 1960-talet. Därför stängde man helt de avdelningarna i början av oktober 2016. Som en följd av detta minskade antalet fångplatser till 58 (se LaUU 15/2016 rd).

De återstående fångplatserna finns i de lokaler som byggdes på 1980-talet. Enligt uppgift från Pelso fängelse har man senare gjort en konditionsgranskning också av de lokalerna. Enligt den kommer renoveringen av de fånglokaler som är i användning att kosta över 7 miljoner euro. Enligt uppgift från Pelso fängelse är lokalerna i så dåligt skick att det inte lönar sig att renovera dem.

Utlåtande LaUU 7/2017 rd

Lagutskottet sade redan i ett tidigare utlåtande (LaUU 15/2016 rd) att Pelso fängelse har stor betydelse för området. Fängelset är en betydande arbetsgivare och tar emot fångar från ett exceptionellt stort område. I sitt tidigare utlåtande påpekade utskottet att den jord- och skogsbruksverksamhet som bedrivs av fångarna vid fängelset är speciell och svår att ersätta. Utskottet stöder i sitt ovannämnda utlåtande, som gällde statsbudgeten för 2017, investeringar i Pelso fängelse och anser att det är viktigt att planeringen av nybyggnationen för att ersätta fängelset inleds omedelbart. Utskottet har också i sitt utlåtande konstaterat att besluten om de anslag som projektet kräver ska fattas i samband med beslutet om budgeten för 2017. Även finansutskottet anser i sitt betänkande om budgeten för 2017 (FiUB 35/2016 rd) att det är nödvändigt att genast börja planera en permanent lösning.

Lagutskottet påpekar att ett rambeslut om hyreseffekterna av renoveringen av Pelso fängelse fattades redan 2010. Det motsvarade en investering på ca 5 miljoner euro. Som utskottet konstaterar ovan har projektet ännu inte genomförts. Som det sägs ovan har flera av utskotten i riksdagen, bl.a. lagutskottet och finansutskottet, påskyndat investeringen, men utan resultat. Lagutskottet anser att detta är ytterst klandervärt och helt exceptionellt parlamentariskt sett.

Mot bakgrund av detta anser lagutskottet att det är ytterst beklagligt att inga beslut har fattats eller verkställts med anledning av situationen vid Pelso fängelse trots bl.a. utskottets tidigare ståndpunkter. Det är också synd att fängelsets lokaler har fått förfalla för att renoveringen inte har blivit av. Utskottet är särskilt bekymrat över fängelsets personal och anser att det inte är god personalpolitik att de anställda har fått sväva i ovisshet om fängelsets situation och framtid under många år.

Enligt uppgift till utskottet dröjer det så länge att få till stånd en permanent lösning att det krävs tillfälliga lokaler för att säkerställa verksamheten vid fängelset. Enligt uppgift från fängelset är det omedelbara behovet 32 tillfälliga fängplatser. Justitieministeriet uppger att Senatfastigheter kommer att skaffa tillfälliga lokaler så snart som möjligt. Lagutskottet anser att detta är en positiv och nödvändig åtgärd som bör vidtas snarast möjligt.

Utskottet ser det som viktigt att man går snabbt framåt också med den permanenta lösningen. Enligt uppgift från justitieministeriet är alternativen när det gäller de slutna fängelseplatserna i norra Finland en separat nybyggnad av fängelserna i Uleåborg och Pelso eller sammanslagning av de fängelserna till ett nytt större fängelse med ca 200 platser. Justitieministeriet uppger att ministeriet den 18 maj 2017 gav Brottsförklaringsmyndigheten i uppdrag att planera en lösning för de slutna fängelseplatserna i norra Finland. Projektet inleds genast genom att man gör upp en behovsplan enligt det normala förfarandet för lokaler. I planen bedöms olika alternativ så att man hinner utarbeta ett ramförslag till den följande planen för de offentliga finanserna, då man också fattar det slutliga beslutet om vilken lösning som ska väljas. Enligt uppgift till utskottet ska Brottsförklaringsmyndigheten ha sin utredning klar den 30 oktober 2017.

Lagutskottet anser att det är positivt att man nu slutligen går vidare med planeringen av en permanent lösning. Det är viktigt att besluten om den permanenta lösningen fattas så snart som möjligt. Utskottet förutsätter att de synpunkter som det har framfört ovan för Pelso fängelses del beaktas vid planeringen på behörigt sätt.

Utlåtande LaUU 7/2017 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Lagutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 24.5.2017

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Kari Tolvanen saml
vice ordförande Eva Biaudet sv
medlem Katja Hänninen vänst
medlem Emma Kari gröna
medlem Mikko Kärnä cent
medlem Antero Laukkanen kd
medlem Johanna Ojala-Niemelä sd
medlem Juha Pylväs cent
medlem Antti Rantakangas cent
medlem Mari-Leena Talvitie saml
medlem Ville Tavio saf
ersättare Susanna Koski saml
ersättare Joonas Räsänen sd.

Sekreterare var

utskottsrad Mikko Monto.

Utlåtande LaUU 7/2017 rd
Avvikande mening 1

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

Effektiv bekämpning av ekonomisk brottslighet och svart ekonomi kan medföra betydande statsfinansiella vinster. I praktiken handlar det om grova skatte-, gäldenärs- och bokföringsbrott, där ekobrottsutredningens genomslag i hög grad beror på hur bra rättsväsendet förmår sköta ärendena. I den plan för de offentliga finanserna som nu behandlas har domstolarna lämnats utanför finansieringen för bekämpning av svart ekonomi och ekonomisk brottslighet.

Åklagarväsendet har fått tilläggsanslag på 3,3 miljoner euro för insatser mot den svarta ekonomin 2016—2019. Åklagarväsendet har framgångsrikt bekämpat svart ekonomi. Under de senaste åren har den ekonomiska vinning av brott som konfiskerats till staten i de straffprocesser om svart ekonomi som ekobrottsåklagarna drivit uppgått till ca 100 miljoner euro per år. Förhållandet mellan input och output är således synnerligen bra från statsfinansiell synpunkt. Det håller ändå på att uppstå ett problem i slutändan av processen. För domstolsväsendets del upphörde tilläggsfinansieringen för bekämpning av ekonomisk brottslighet och svart ekonomi redan 2015. Riksdagen beviljade ett tilläggsanslag ännu 2016, men efter det har finansieringen inte fortsatt. Man måste få till stånd en permanent nivåhöjning av domstolsväsendets anslag för bekämpning av ekonomisk brottslighet och svart ekonomi.

Också domstolarnas omkostnader skärs ned med ca 5,8 miljoner euro 2018 jämfört med i år. Nedskärningarna i verksamheten 2018 motsvarar 82 årsverken med en löneutgift på 70 000 euro. Domstolsväsendets verksamhet måste tryggas genom en tillräcklig och stabil basfinansiering också i ett ekonomiskt besvärligt läge. Ramnivån bör höjas men så att man ändå beaktar de allt längre behandlingstiderna och ärendebalansen till följd av resursbristen som oundvikligen återspglas i kvaliteten och försämrar rättsskyddet för medborgarna och företagen.

Ärendebalansen och de allt längre behandlingstiderna är ett stort problem, särskilt i de större allmänna domstolarna. Också nästa år väntas antalet asylärenden öka mer än beräknat. I framtiden måste man reservera tillräckliga resurser för handläggningen av dessa ärenden. Eftersom utbetalningen av utkomststödets grunddel sedan ingången av 2017 sköts av Folkpensionsanstalten, är antalet oavgjorda omprövningsbegäranden i Kela stort redan nu. Antalet ärenden som gäller utkomststöd kan väntas öka väsentligt i förvaltningsdomstolarna. Eftersom det handlar om ett grundskydd som kommer i sista hand, måste ärenden som gäller utkomststöd handläggas utan dröjsmål i förvaltningsdomstolarna och i högsta förvaltningsdomstolen. Tillräckliga resurser måste reserveras för handläggningen av ärendena.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan vid behandlingen av planen för de offentliga finanserna 2018—2021.

Utlåtande LaUU 7/2017 rd
Avvikande mening 1

Helsingfors 24.05.2017

Johanna Ojala-Niemelä sd
Joonas Räsänen sd

Utlåtande LaUU 7/2017 rd
Avvikande mening 2

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Svart ekonomi

Den svarta ekonomin är en av de faktorer som mest skadar samhällets finanser. Det krävs kraftiga satsningar på bekämpningen av svart ekonomi inom alla sektorer i statsförvaltningen, också inom justitieministeriets förvaltningsområde. Undersökningar visar att ekonomiska satsningar på bekämpning av svart ekonomi genererar mångdubbla vinster för samhället i form av ökat skatteinflöde. Planen för de offentliga finanserna bör bättre beakta bekämpningen av svart ekonomi i åklagarväsendets, de övriga domstolarnas, utsokningsväsendets och konkursbevakningens omkostnader.

Inom justitieministeriets förvaltningsområde kan bekämpningen av svart ekonomi stärkas särskilt i domstolarna. I planen för de offentliga finanserna 2018—2021 föreslås det inga extra resurser för domstolarna för bekämpning av svart ekonomi och ekonomisk brottslighet. I stället minskar deras basfinansiering konstant, vilket försvagar domstolarnas, t.ex. åklagarmyndigheten, verksamhet vid behandlingen av ekonomisk brottslighet.

Ekobrottsåklagarna har bland annat hand om grova skatte- och bokföringsbrott. Effektiviteten hos enheter av denna typ är i hög grad beroende av resurserna. Det gäller bland annat åklagarväsendets möjligheter att säkerställa skäligena handläggningstider för ekonomiska brott.

Också utsokningsväsendets resurser är av relevans för bekämpningen av svart ekonomi. Enligt planen för de offentliga finanserna ska utsokningsväsendets resurser skäras ner påtagligt. Utsokningsningen är en del av rättsvården och bidrar till rättstryggheten i samhället. De kännbara nedskärningarna av resurserna riskerar att göra det svårare för staten att återfå vinning av brott.

Sipiläs regerings politik för bekämpning av svart ekonomi är som helhet bristfällig och saknar ambitioner. Under den gångna regeringsperioden har man vidtagit åtgärder som rentav främjat den svarta ekonomin. Man har bland annat skurit ned anslagen för bekämpning av svart ekonomi och fattat beslut om det omstridda förvaltarregistret. Dessutom behandlas i riksdagen en reform av penningtvättslagen och en reform av social- och hälsovårdstjänsterna, och båda lagförslagen innehåller stora brister när det gäller bekämpning av svart ekonomi.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande LaUU 7/2017 rd
Avvikande mening 2

Helsingfors 24.05.2017

Katja Hänninen vänst
Emma Kari gröna